

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA
DOČKEJ ČASU JAKO HUSA KLASU

Tereza Kloučková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Ateliér Ilustrace grafika

Bakalářská práce

DOČKEJ ČASU JAKO HUSA KLASU

Tereza Kloučková

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza KLOUČKOVÁ**
Osobní číslo: **D20B0079P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Ilustrace Grafika**
Téma práce: **AUTORSKÁ KNIHA**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

–min. 64 stran, 22 x 23 cm, 3 exempláře

Tvůrčí záměr: Vytvoření autorské knihy na mou zvolené téma.

Způsob realizace: kombinace

Cíl: Praktickou formou přispět k rozvoji žánru a především završit bakalářské studium komplexním tvarem.

Předpokládaný charakter výstupu: Autorská kniha

Rozsah průvodní zprávy: 3 normostrany

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

GOMBRICH, E.H. Příběh umění Praha Argo, 1997, ISBN 80-7203-143-080-504-0685-9.
PIOAN, José. Dějiny umění 10, (Euromedia Group, 2000). Vyd. 4, ISBN 80-244-0218-210
Vachal, Josef. Krvavý roman: studie kulturně a literárně historická. 3. Vyd. Praha: Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4.
AUGUSTIN, L. N. Jiří Trnka. Praha. Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5
Šalamoun, Jiří, Představitelné pohledy na svět. Praha, Baobab, 2015, ISBN 978-80-7515-609-7

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. akad. mal. Mikoláš Axmann**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

podpis autora

Děkuji vedoucímu mé práce, panu prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi za přínosné rady i připomínky při konzultacích, rychlou komunikaci a ochotu. Poděkování patří také mé rodině, která mi po celou dobu studia byla oporou.

Obsah

Úvod	1
Inspirační zdroje	2
Autorská kniha	2
Téma času	2
Kniha a ilustrace pro děti	3
Cílová skupina a problematika chápání času	3
Zpracování knihy	5
Tvorba ilustrací	5
Vazba, formát a typografie	5
Závěr	7
Resumé	8
Zdroje	9
Knížní zdroje	9
Internetové zdroje	10
Seznam příloh	11

Úvod

Předmětem mé bakalářské práce je autorská ilustrovaná kniha. Věnována je především dětem, jimž se prostřednictvím situací, jim vlastním, snaží pomoci s pochopením času, jeho plynutím, pojmům s ním spojeným, ale i časoměřičům, které potkávají. Hlavní inspirací k vytvoření této knihy mi byla neteř mého přítele, Emma, která se následně stala také hlavní hrdinkou. Skrze čas strávený s ní jsem měla možnost pozorovat fascinující svět dětí a jeho střetávání s tím dospělým a narazila tak také na problematiku času. „Proč nemůžeme mít sobotu už dnes?“ Čas je navíc silné téma nabízející velkou škálu možností uchopení a následně i ztvárnění.

Dále jsem se v rámci tvorby snažila do knihy přenést ono dětské myšlení a své zaujetí jejich bezbřehou představivostí a pokusit se tak o srozumitelnější předání takto dospělého tématu.

Inspirační zdroje

Autorská kniha

Zvolení tématu autorské knihy vyplynulo docela přirozeně, s cílem navázat na atmosféru prací, které jsem tvořila v průběhu studia a tvořit ilustrace pro děti. Bylo potom nasnadě vytvoření celé knihy, což je velmi komplexní výzva, přinášející mnoho zkušeností do budoucnosti. Autorská kniha jako téma bakalářské práce s sebou současně nese svobodu, co se týče techniky a vlastního vyjádření, a současně určitou tíhu volby z nepřeberného množství možností.

Téma času

Téma času bylo a je pro člověka zásadní a důvody jsou myslím i bez dalšího rozboru zřejmé, je proto také pochopitelné, že se napříč dějinami stal čas předmětem zájmu mnoha umělců. Jednoznačně spjat je například s dílem Salvadora Dalího, Reného Magritta nebo Andyho Warhola. Tito a mnoho dalších reflektují zejména jeho plynutí a vnímání z různých úhlů pohledů, filosofují nad jeho stálostí i nesmlouvavostí. To je také to, co většinu populace tíží. Čas je synonymem života a ten neúprosně plyne vpřed. A my potom vzpomínáme na staré časy, plánujeme budoucnost, ale současně se snažíme žít v přítomnosti a užívat si jí.

Děti jsou tohoto přirozené shonu sice součástí, ale ne docela soucítí s onou tíhou. Až v průběhu několika let se naučí pravidla této nespravedlivé hry a pochopí.

Cílem mé knihy nebylo tak docela vytrhnout dětskou duši z této bezstarostnosti, jako spíš pomoci těm nejmenším s pochopením pojmů a dějů, které je v této souvislosti obklopují. Proto jsem se také snažila, aby vědomosti z knihy nečišely, ale přirozeně vyplynuli. S přihlédnutím na účel knihy jsem téma oproti zmíněným velikánům zpracovávala v mnohem přímějším, prozaickém duchu, který současně lépe koresponduje s tvorbou která je mi vlastní.

Kniha a ilustrace pro děti

Inspiračním zdrojem mi ale mohla být řada dalších velkých osobností, které se možná nezabývaly přímo problematikou času, ale cíl jejich tvorby byl shodný. Nemusela jsem chodit ani za pomyslné hranice našeho českého prostředí, spíše možná podniknout cestu do dětství, vždyť právě například Miroslav Šašek, Zdeněk Müller, Jiří Trnka, Josef Lada nebo Ondřej Sekora řadili naše dětské knihy ke světovým špičkám. Velká část z nich se rovněž věnovala autorské knize, často z kategorie non-fiction.

Pozastavme se například u příběhů Müllerova krtka, které dětem vyjasňují mimo jiné proces výroby kalhot, ale skrze úplně jiný svět, tak že si stěží povšimnou, že jsou o něčem poučovány. Nebo nad Šaškovými unikátními turistickými průvodci, které jsou určeny dětem už zhruba od osmi let a otevírají jim doslova i obrazně nový svět, doposud přidělený jen dospělým. A co teprve Jiří Trnka, jehož dílo, jak uvádí L. H. Augustin, působí, jakoby se sám navrátil do časů dětské nevinosti a jež má duši básníka, ruce dělníka a srdce věčného dítěte.

Nechtěla bych v tomto výčtu opomenout ani současné ilustrátory z oblasti ilustrace pro děti. Velmi blízká je mi po vizuální i obsahové stránce práce například Petra Nikla nebo Františka Skály.

Cílová skupina a problematika chápání času

Adresátem mé knihy je dítě ve věku okolo tří až čtyř let, vyplývající z věku hlavní hrdinky, která mi byla inspirací, přičemž některé z informací jsou záměrně determinovány pozdějšímu pochopení. Mým výsledným záměr bylo vytvořit ucelený soubor, který by potenciálně mohl opravdu plnit nejen svou zábavnou ale rovněž naučnou funkci.

Proto jsem problematiku chápání času u dětí tohoto věku konzultovala nejprve s psychologkou paní PhDr. Kateřinou Šimáčkovou a následně také speciální pedagožkou Mgr. Andreou Nezbedovou, která se mimo jiné přímo na pochopení času u dětí zaměřuje.

Dítě okolo třetího až čtvrtého roku života žije v přítomnosti, dospělými kýženém tady a teď. Později se orientuje podle známých a hlavně opakujících se událostí. Pro příklad uvedu situaci vyzvednutí ze školky. Informace, že bude ve školce jen dopoledne, je pro dítě tohoto věku docela bezcenná, lépe tento časový údaj pochopí, řekneme-li: „Babička tě vyzvedne po obědě.“

Rovněž problematické je pochopení délky trvání, což nás přirozeně přivádí k tématu čekání, jež tvoří důležitou část knihy. Situace, kdy se dítě na něco těší, příkladem nám může být pohádka, se obvykle pojí s otázkou: „Kdy už to bude?“ Odpovědí by mohlo být: „Ještě deset minut, jako kdyby běžel jeden večerníček.“ Takovou informaci, ale nedokáže uchopit a může reagovat v afektu. Je potřeba udat mu přesný orientační bod nejlépe určený pohybem, mám tedy na mysli ono známé: „Až bude ručička tady, tak...“

Jean Piaget definuje toto období jako přechod z fáze senzomotorické, kdy dítě zkoumá očima a dotekem ke konkrétnímu, názornému a abstraktnímu myšlení (práci v souvislostech a propojování), což je důležité k pochopení hodin.

Podle paní Šimáčkové je z její zkušenosti důležité věnovat se času a trénovat aktivní zacházení s ním už od dětství, v opačném případě by mohl mít člověk v dospělosti problémy s vlastním plánováním času.

Rady ohledně procvičování a pomůcek určených k lepšímu pochopení času jsem měla možnost vyslechnout přímo v ordinaci paní Nezbedové, kde jsem se také inspirovala z jí nasbíraného nebo vytvořeného materiálu.

Jak bylo již zmíněno, plynutí času je pro děti vymezeno pravidelně opakujícími se událostmi. Pomoci tak může struktura dne a trénování posloupnosti jednotlivých aktivit v něm, např. obrázky: kartáček, oblečení, snídaně, auto, to lze pak velmi přirozeně také skrze pohádky. Dítě si pozvolně vytváří představu o čase, čehož důkazem nám může být pokládání otázek, jako „Kolikrát se vyspím do Vánoc?“ Čím je ale časový úsek delší (roční období) tím je to pro něj složitější na představu. Tím jsem se v koncipování knihy také řídila a určitým úsekům věnovala menší nebo větší pozornost, popřípadě do nich zahrnu i jiná témata.

Zpracování knihy

Tvorba ilustrací

Při vytváření prvotních kreseb jsem používala osvědčené techniky, konkrétně štětec a tuš nebo mikro fix a přirozeně docházela k určité již dříve nalezené stylizaci a poloze mi vlastní. Následně jsem ale začala zpochybňovat míru atraktivitu ilustrací vzhledem k nízkému věku cílové skupiny. A jelikož jsem paralelně experimentovala v rámci vlastní tvorby s postupně vyřezávanou šablonou, rozhodla jsem se vyzkoušet tuto techniku a postupně jsem ji implementovala i do své bakalářské práce a z původních již stylizovaných kreseb vytvořila šablony.

Dospěla jsem tedy určitou cestou k vlastnímu způsobu zpracování, ilustrace jsem vytvářela postupným vyřezáváním papírové šablony a následně je tiskla pomocí vodových barev a štětce, přičemž u některých z nich bylo zapojené rovněž další médium a tím jest tužka popřípadě pastelka, po většinou k doplnění detailů, které mi šablonový tisk umožňoval v omezené míře. Tuto výpomoc zde ale záměrně přiznávám, díky příjemnému kontrastu, který vedle jemných barevných ploch vytváří. Knihu potom tvoří a z velké míry také dotváří barevné vakáty, realizované různobarevnými pastelkami na strukturovaný papír.

Vazba, formát a typografie

Knih je vytvořena vazbou V8, tedy šitou s tvrdými deskami potaženými papírem. Knižní blok tvoří papír Munken Pure, gramáže 150, tedy pro použití do knih obvyklé. Formát je 210 x 297 mm, tedy běžný formát A4, rozměr jsem volila zejména s ohledem na věk adresovaného čtenáře a následně výraz ručně psaného textu, který je ve větším rozměru jistě čitelnější, jak pro unaveného rodiče tak potenciálního začínajícího čtenáře. Kniha čítá 128 stran, které jsou vyváženě zaplněny ilustracemi a ručně psaným textem. Zpracování textu touto formou vzešlo z původně provizorního řešení pro účel pracovní makety. Vedle jemných ilustrací působilo ale přirozeněji než písmo digitální a po úpravě se tak stalo finálním. Nelze opomenout také barevné vakáty, které mají v knize hned dvě poslání, jednak plní funkci zřetelnějšího odlišení začátku nové kapitoly, ale hlavně pak spojují křehký soubor ilustrací v kompaktní celek.

Při řešení obálky jsem se záměrně snažila vyhnout zahrnutí hodin nebo jiného takto poměrně explicitního vyjádření obsahu knihy do designu. Nechtěla jsem, aby tak na první pohled prozrazovala svůj vcelku naučný charakter a získala si tak lépe malého čtenáře.

Závěr

Tvorba autorské knihy pro mě byla výzvou hned v několika aspektech a proto také velkým přínosem. Dosud jsem neměla zkušenost s tvorbou takto rozsáhlého a komplexního projektu, který vyžadoval velkou míru koncentrace a trpělivosti po poměrně dlouhý časový úsek, dvou semestrů. Podrobila jsem při něm zkoušce své schopnosti a našla silné stránky vlastní tvorby, ale i oblasti, ve kterých vidím prostor ke zlepšení.

V rámci hledání cesty ke vhodnému ztvárnění námětu pro malé děti, udržení atmosféry a rovněž použitím barvy, s níž jsem dosud téměř nepracovala, jsem vybočila z komfortní zóny naučených technik a našla nové možnosti využitelné při další tvorbě.

Jsem vděčná, a o to více ve světle aktuálního dění, že jsem měla možnost pracovat v rámci bakalářské práce na vlastní knize spolu s odbornou podporou a podporou rodinného a současně finančního zázemí, jaké je mi poskytováno.

Resumé

My bachelor work consists of author's illustrated book for children, which aims to help them understand the concept of time and different time-keeping devices through relatable situations. The target audience for my book is precisely a child around the age of three to four years old, as implied by the age of the main character who inspired me. However, some of the information are intentionally geared towards later comprehension.

Time as the theme has been and still is crucial for humans and therefore it is understandable that it has been the subject of interest for many artists throughout history too, they were reflecting in particular on its flow and perception from various perspectives. Time is synonymous with life, and it passes relentlessly. This is also what burdens most of the population. Children are part of this natural hustle and bustle, but they do not quite empathize with that burden.

The book consists of 128 pages, which are balanced with illustrations, handwritten text and colored vacants. The illustrations are made by gradually cutting out a paper stencil and then printing with water colours and a brush, some of them also involved pencil or crayon, mostly to add detail.

The process of creating this project was a challenge for me in several aspects and therefore also a great benefit.

Zdroje

Knižní zdroje

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. 1. EDIKA, 2022. ISBN: 9788026618041.

ROSEOVÁ, Angie, Weisssová, Lynn, Rozvíjíme sebedůvěru dětí, Portál, Praha, 1997 ISBN 80-7178176-2

PIAGET, Jean. *Psychologie dítěte*. Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0691-0. Moje první kniha

PIRODDI, Chiara. *Montessori: Svět úspěchů: Moje první kniha o poznávání času se spoustou úžasných samolepek*. Slovart, 2021. ISBN 978-80-276-0217-9.

JECHOVÁ, Šárka. *Pohádky k povídání: Nejznámější pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností*. Rubiko, 2021. ISBN 978-80-7346-291-8.

GOMBRICH, E. H. Příběh umění Praha Argo, 1997, ISBN 80-7203-143-080-504-0685-9.

PIOAN, José. Dějiny umění 10, (Euromedia Group, 2000). Vyd. 4, ISBN 80-244-0218-210

VÁCHAL, Josef. Krvavý roman: studie kulturně a literárně historická. 3. Vyd. Praha: Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4.

AUGUSTIN, L. N. Jiří Trnka. Praha. Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5

ŠALAMOUN, Jiří, Představitelné pohledy na svět. Praha, Baobab, 2015, ISBN 978-80-7515-609-

Internetové zdroje

SIVAK, Alexandria. GETTY. *Days, Hours, Minutes, Seconds Art and Our Sense of Time* [online]. 2020 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.getty.edu/news/days-hours-minutes-seconds-art-and-our-sense-of-time/>

Dějiny měření času: od slunečních hodin ke vteřinové ručičce. *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. 2015, 2015 [cit. 2023-04-19]. ISSN Encyklopedie Radiožurnálu. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/dejiny-mereni-casu-od-slunecnich-hodin-ke-vterinove-rucicce-6234348>

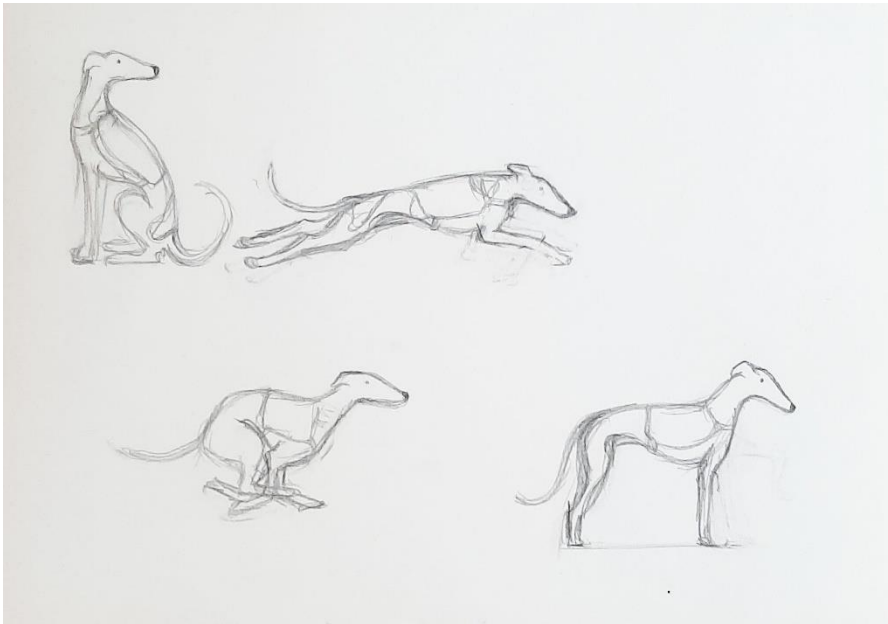
KRÁLOVÁ, Magda. *VĚDA A TECHNIKA V POZADÍ: SLUNEČNÍ HODINY* [online]. Techmania science centre [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <http://edu.techmania.cz/cs/veda-v-pozadi/626>

Seznam příloh

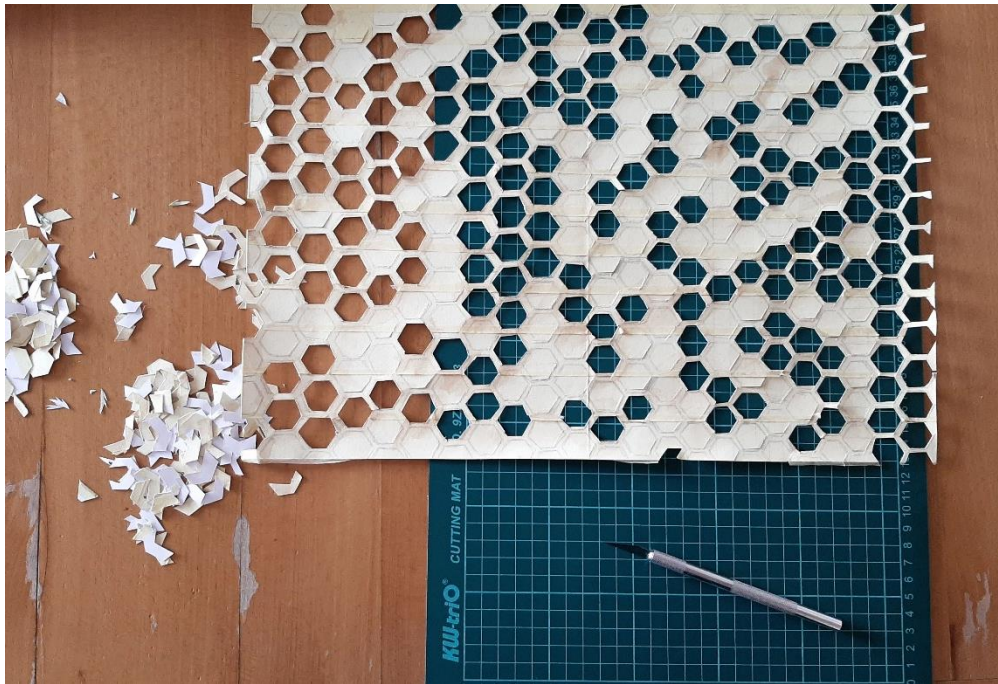
1. hlavní protagonistka knihy, Emma
2. přípravná skica
3. ukázka postupu, vyřezávání šablony
4. ilustrace vytvořená šablonovým tiskem
5. ilustrace vytvořená šablonovým tiskem
6. ilustrace vytvořená šablonovým tiskem
7. finální výstup knihy, přebal
8. finální výstup knihy, zadní část přebalu, potah
9. detail knižního potahu
10. předsádka
11. ukázka barevného vakátu, začátek nové kapitoly
12. ilustrace šablonovým tiskem, ukázka textu
13. ilustrace šablonovým tiskem
14. ilustrace šablonovým tiskem

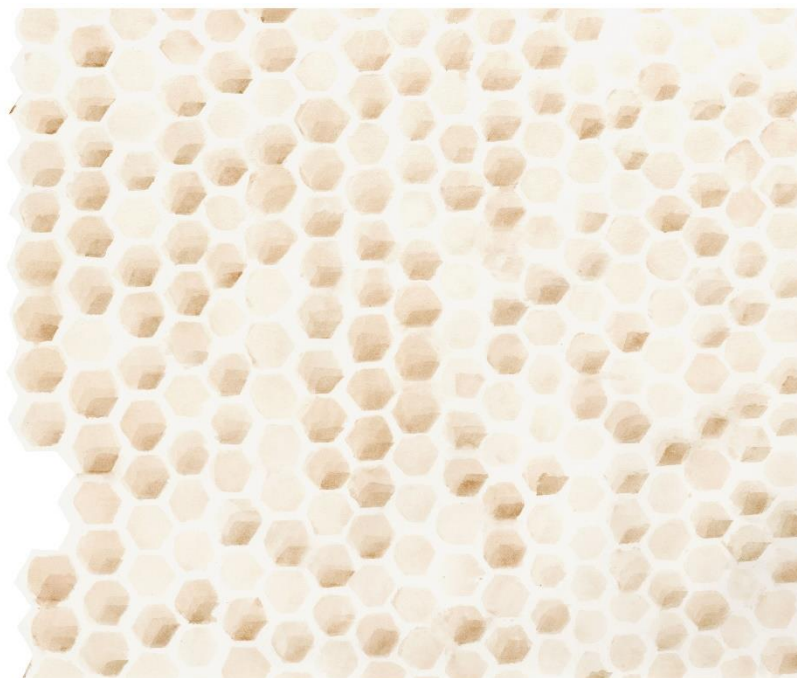
příloha 1 – hlavní protagonistka knihy Emma

příloha 2 – přípravná skica

příloha 3 – ukázka postupu, vyřezávání šablony

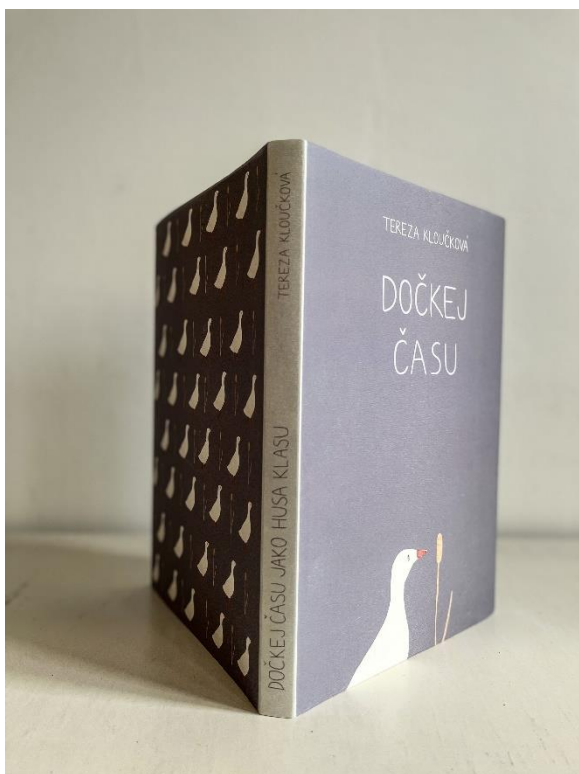
příloha 4 – ilustrace vytvořená šablonovým tiskem

příloha 5 – ilustrace vytvořená šablonovým tiskem

příloha 6 – ilustrace vytvořená šablonovým tiskem

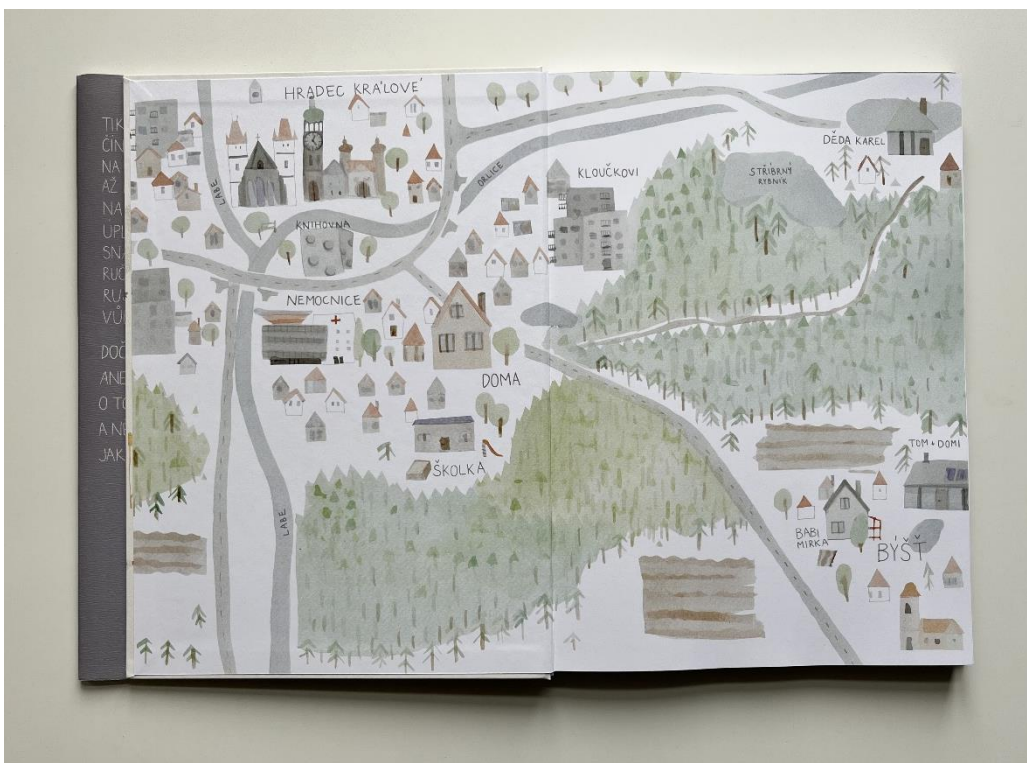
příloha 7 – finální výstup knihy, přebal

příloha 8 – finální výstup knihy, zádni část přebalu, potah

příloha 9 – detail knižního potahu

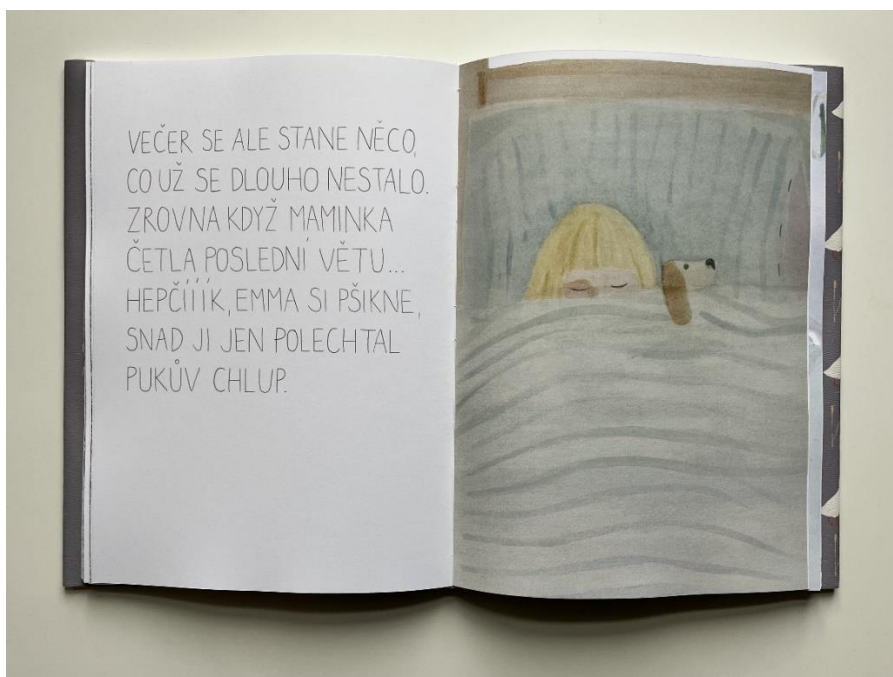
příloha 10 – předsádka

příloha 11 – ukázka barevného vakátu, začátek nové kapitoly

příloha 12 – ilustrace šablonovým tiskem, ukázka textu

VEČER SE ALE STANE NĚCO,
CO UŽ SE DLOUHO NESTALO.
ZROVNA KDYŽ MAMINKA
ČETLA POSLEDNÍ VĚTU...
HEPČÍÍÍK, EMMA SI PŠIKNE,
SNAD JI JEN POLECHTAL
PUKŮV CHLUP.

příloha 13 – ilustrace šablonovým tiskem

NASTAL ČAS OBĚDA, PO NĚM
BUDE KRÁTKÝ SPÁNEK
A UŽ SI JI POMALU PŘIJDE
VÝZVEDNOUT MAMINKA.

příloha 14 – ilustrace šablonovým tiskem